

sosialurin

telf. 14720 . 11820

box 76, 3800 Tórshavn

Útgevandi: Føroya Javnaðarflokkur

Fyrirtaksstjóri: Tórfinn Smith

Bládstjóri: Vilhelm Johannesen (ábyrgd)

Bládmenn: Hogni Djurhuus

Jóhann Mortensen

Jan Müller

Lýsingar: Arne Thomsen

Uppseting: Sosialurin

Prent: Dimmalætting

Raðfylgjan

AFTANÁ hendingarnar í Miðeystri, har aldærgomul stýrisskipan eftir fáum døgum er kollrænd, og menn av álvara hava sett sær fyrri at seta stýrisskipan í lag eftir fornum muhammedanskum sniði, er tað ikki sørt ein áminning um, at eisini okkara samfeløg kunnu verða rakt av slíkum hendingum. Vit kunnu tí spyrja, hvørjar avleiðingar kunnu verða okkum fyrri av hesum?

SJÁLVSAGT er tað mest orkan, ið vit hugsa einamest um í fyrstu at-løgu, tí vituliga er tað ikki líkasælt fyrri okkum, um oljan verður upp aftur dýrari. Øll framleiðsla okkara — fiskivinna okkara — er so nær tengd at orkumøguleikunum, at spurningurin meira og meira er um oljuprísleguna.

FAUR hugsaði, at vit í so stóran mun sum nú, máttu taka orkuspurningin og orkuþrúkið til so gjølliga umhugsan av hesum orsökum, sum veruleikin nú einaferð sigur okkum. Bæði tí hetta er ein spurningur um prís, og ikki minst ein spurningur, um orkan kann gerast ein vøra, sum ikki í framtíðini er óavmarkað.

Tí hevur eisini tað fingið so stóran aktualitet, at vit troyta allar orkumøguleikar — at tað ongantíð er ov skjótt reidiliga at seta skjótt á tað fyrireiðingarárbeiðið, sum má til fyrri at finna fram til leiðirnar, vit skulu ganga.

VIT hava enn nakað av vatnmegi til ein part av orkuþrúki okkara, men her skal eisini leggjast væl til rættis. Og fyrri at orkan kann koma til nýtslu, vita vit, at ovurstórar íleggningar eru neyðugar.

ALT eru hetta stórir samfelagspurningar, sum vit megu vóna, at til ber at loysa, soleiðis at samfelagsins tørvur verður nøktaður, og at vit taka hetta við í teimum prioriteringum, sum óivað verða neyðugir, tá hugsast skal um hvørjar uppgávur tað almenna skal taka sær av. Og tær eru ikki fáar, men neyðugt er at seta tær í røttu raðfylgjuna.

Greinin »Kvinnur bera hálvan himmalin« í Sosialinum 13. des. 1978 kom væl við. Hon nemur við spurningar, sum hava stóran týdning fyrri kvinnufrigeri.

Gunnleig og Malan viðgera viðurskiptini í familjuni, har kvinnan í tí vanliga hjúnarlagnum er samfelagsliga avbyrgd og sinnisliga og materielt undirløgd manninum, og har arbeiði hennara er knýtt at húsarhaldinum og barnauppalping. Eisini koma tær inn á, hvønn lut samfelagið gjøgnum skúlan hevur fyrri okkara fatan av okkum sjálvum sum antin drongur ella genta. Her verður hugsað um gentu- og dreingjalæru-greinar, sum vit kendu frá okkara skúlatíð, og annars tær vónir, sum foreldur/lærarar hava til gentur/dreingir. Rógvi var inni á, at orsekin til, at gentur dugdu betur inn til 7. flokk, ikki var sum so ofta fyrr sagt, at gentur vóru búðar, men at dreingjabørn nú verða hildin meira til. Hetta er ein sera týðningarmikil spurningur í dag, tá búning oftast verður nýtt til at lýsa henda spurning. Vit skulu her vera greið yvir vónirnar til rollumynstur í uppalpingini. Ein triði spurningur er kravið um frian abort í Føroyum og um upplýsing um fyrirbyrging av graviditeti.

Hesir spurningar eru sera týðningarmiklir í spurninginum um, hvussu vit kunnu seta inn móti kvinnukúganini.

Fyrst og fremst mugu kvinnur gerast figgjarliga óheftar av manninum, t.d. við at fáa sær eina út-

búgving. Harnæst mugu nakrar umstøður hjá kvinnum í familjuni broytast. Her er t.d. dupultarbeiðið, har kvinnur, ið arbeiða úti, eisini mugu gera arbeiðið heima. Koll-ektivt verður her tikið sum ein móguleiki og eisini verður komið inn á, at kvinnur og menn mugu gera upp við kynsrollumynstur og her verður serstakliga dentur lagdur á uppalpingina. Kúganin verður eisini heft at samfelagsskipanini, har kúganin er almenn — viðvíkur bæði kvinnur og menn. Her eru vit so komnir fram til, at tað er neyðugt at samskipa kvinnupolitiskt arbeiði við annað politiskt arbeiði.

Demokratisk centralisma

Av hesari orsök eru tær báðar farnar inn í politiskt arbeiði í socialistiskum felagsskapum, fyrst FS síðan Komm. Ú og VS. Orsøkinar til aftaná stutta tíð at melda seg úr FS siga tær vera ódemokratiska arbeiðslagið og undirmerking av kvinnukúganini í felagnum.

Viðvíkjandi hesari ákæru frá Malani og Gunnleig, so vilja vit minna á, at tað bert eru limirnir sjálvir í einum felagsskapi við teirri uppbygging, sum FS hevur, ið kunnu tryggja demokratið. Ikki bert kunnu limirnir tryggja tað, men tað er skylda teirra at ávísa feilir hesum viðvíkjandi. FS byggir á principinum um demokratiska centralismu, har grundeindir felagsins eru bólkur, sum hava umboð í stjórnini. Her er tað ein skylda hjá teinastaka í bólkabólkinum at koma fram við átroðkandi spurningum og til eina og hvørja tíð vegleiða bólkumboðið um, hvørji mál stjórnin skal átaka sær.

Uppgávan hjá stjórnini er at samskipa arbeiðið hjá og geva hvørjum einstøkum bóli boð um, hvat hendir í bólkum og stjórn. Henda skipan skal soleiðis tryggja, at

SVAR TIL ÚTISETA-SOSIALIN DESEMBER 1978

allir limir eru við í felagsarbeiðnum. Umframt hesa skipan skulu limafundir haldast regluliga um týðningarmikil mál. Limafundir kunnu innkallast av tí einstaka bólknum.

Herav sæst, at reint formliga er onki, ið forðar fyrri demokrati í felagnum. Um henda skipan er røtt í slíkum felagsskapum sum FS er ein innanfelagsspurningur.

FS og kvinnustriðið

At »kvinnukúganin« ikki varð mett serliga týðningarmikil partur av arbeiðnum í FS er ein skeiv og ógrundað ákæra. Tvørturímóti, so hevur FS verið einasti felagsskapur millum útisetar, ið hevur tikið henda spurning upp og arbeitt viðari við honum. Hetta arbeiði heldur framvegis á.

Felagið hevur síðan 1976 havt bólkur, ið arbeitt hava við hesum spurningi. At kvinnuarbeiðið byrjaði í 1976 er heldur ikki tilvildarligt. Júst um hesa tíð meldaðu nógvar kvinnur seg inn í felagið, flest allar av om-anfyrir nevndu grundum, nevniliga at kvinnustriðið eigur ikki at standa einsamt, men at eitt strið fyrri kvinnufrigeri samstundis er eitt strið fyrri aðrari samfelagsskipan.

an.

Í dag er umleið helvtin av limunum í FS kvinnur. Av konkretum tiltøkum, FS hevur skipað fyrri í samband við kvinnustriðið, kunnu nevast: FS-forlagið gav út pjesuna »Betur fyrirvarin«, sum táverandi kvinnubólkurin í Keymannahavn hevði umsett. Meiningin var at halda fram við útgávu av føroyskari kvinnubók. Tíverri er arbeiðið við hesi bók, ið skuldi gerast av kvinnum í Føroyum og útlagnum kvinnum, steðgað.

Seinasta ár skipaðu FS-kvinnur fyrri 8.-mars haldi í føroysku helunum, og hetta savnaði væl av kvinnum. Tað var á hes-

um funni stórum áhugi fyrri at føra viðari arbeiðið við kvinnubókini.

Grundin til, at arbeiðið helt uppat, er helst, at nakrar av teimum, ið stóðu fyrri at samskipa arbeiðið, meldaðu seg úr FS. Hetta átti ikki at verið orsök til, at arbeiðið steðgaði, av tí at arbeiðsbólkurin var samansettur bæði av limum úr ymskum felagsskapum og av einstaklingum. Heldur ikki var tá nógur ósemja um grundarlagið fyrri bókini. Vit vilja tí elva til arbeiðið verður ført viðari, tí vit meina, at tørvur er á kvinnubókmentum á føroyskum.

Stórir móguleikar at halda fram

Hjá socialistiskum felagsskapum hevur tað verið neyðugt at ásanna, hvussu stóran týðning, kvinnustriðið hevur í politiskum arbeiði. Tey øki í politiskum arbeiði, ið viðvíkja kvinnuspurninginum serstakliga eru t.d. familju- og barnaviðurskipti og í Føroyum eisini t.d. abortspurningurin, av tí at kvinnan hevur verið serstakliga knýtt at hesum umráðum.

Kvinnuluttøkan í teim politiskum felagsskapum á vinstravonginum kann geva politiska tjakinum eitt nýtt innihald, av tí at hetta eru spurningar, sum sjáldan hava verið tiknir upp áður. Málið í tí socialistiska striðnum er ikki bert materiell frigeri, men eisini tann frigeri, ið viðvíkur medviti og kenslum.

Tað er tí neyðugt í striðnum fyrri socialismu at javnseta striðið móti kúgan á reproduktionsøknum — í familjuni og barnauppalpingini o.s.fr. og striðið móti kúgan á produktionsøknum — í framleiðsluni.

Við hesum sum grundarlag halda vit, at stórir móguleikar eru fyrri enn einaferð at savna ein kvinnubók, sum kann taka kvinnupolitiskar spurningar upp og her vildi arbeiðið við kvinnubókini verið ein góð byrjan.

Kvinnubólkurin í FS

tjak og meiningar

Vit gera lesarar okkara varugar við, at treytin fyrri at fáa lesarabrev upptikin undir hesum teignum er, at blaðstjórnin veit, hvør hevur skrivað brevíni.

UM SAMRÁÐINGAR

Tá sendinevndin kemur aftur úr Brussel aftan á samráðingar við EEC, er úrslitið vanaligt, tí sendinevndin er ódugulig og Noregi og Islandi vanta bróðurhita.

Aftan á samráðingar

við Ísland og Noreg er úrslitið eisini vanaligt, tí sendinevndin er ódugulig og Noregi og Islandi vanta bróðurhita.

Við tær russisku sam-

ráðingarnar visur nevndin bara sitt sanna kommunistiska andlit.

Sigur Dimmalætting og afturhaldið.

Steinbjørn B. Jacobsen

